

SEMINARIUM VOOR ORTHOPEDEGOGIEK

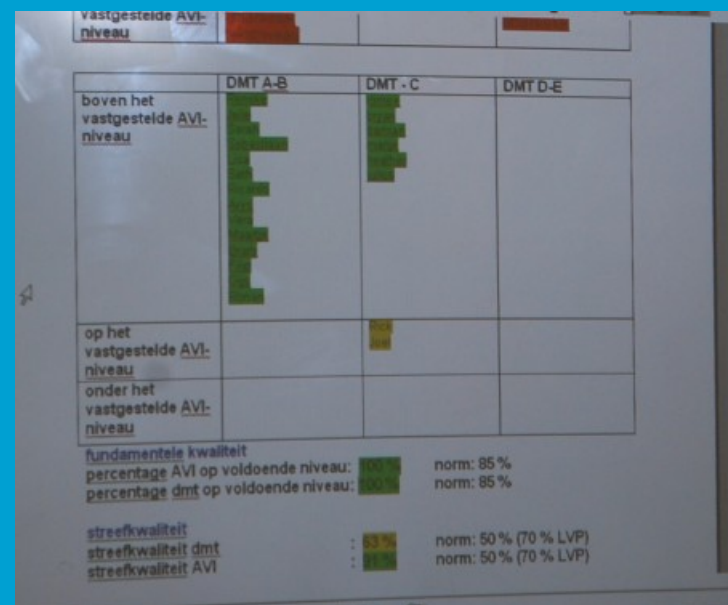

Conferentie OGW in het speciaal onderwijs

Workshop
'Werken met een datamuur
voor voortgezet lezen'

april 2012

Lucie Spreij en Yvonne de Jager

Programma

- Do's of don'ts lezen: wat is uw mening?
- Toetsgekte en misverstanden
- Doelen en fasen bij lezen
- Leesomgeving; rol leraar
- LIST project en leesinterventies: RALFI, RALFI plus, RALFI-light
- Groepsoverzichten
- Datamuur
- Afsluiting: do's of don'ts lezen

Do of don't?

Wat vindt u ervan?

- Kruis bij elk item op het blad aan: **do** of **don't**
 - U hebt vijf minuten de tijd voor 15 items.
1. Leerlingen die de leesdoelen op groepsniveau niet halen, een uur per week extra instructie- en oefentijd geven.
 2. Als leesdoel stellen voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8 en in het voortgezet onderwijs: 25 boeken per jaar lezen naar eigen keuze.
 3. Bij de AVI-toetsafname doortoetsen tot het hoogst instructieniveau en het frustratieniveau bereikt zijn.

Toetsgekte (Houtveen & Smits)

2 misverstanden:

1. een toets dekt de gehele leesvaardigheid af
2. je moet oefenen wat in de toets staat om de toets te kunnen halen: het onderwijs moet er net zo uitzien als de toets

[Thoni Houtveen, lector geletterdheid HU](#)

LIST: Lezen IS Top

- LeesInterventie-project voor Scholen met een Totaalaanpak
- Doelen LIST-project

Hardop Lezen SBO/SO (m.u.v. ZML)

1. Voor leerlingen die normaal vorderen gelden de BaO doelen
2. Minimaal 95 % van de leerlingen behaalt M6 instructieniveau bij verlaten sbo/so
3. 95 % van de leerlingen boeken jaarlijks minimaal de volgende vooruitgang:
M3 -> E3; E3 -> M4; M4 -> E4; E4->M5;
M5->M6

Stillezen SBO/SO m.u.v. ZML

M5: stillezen 101 woorden per minuut

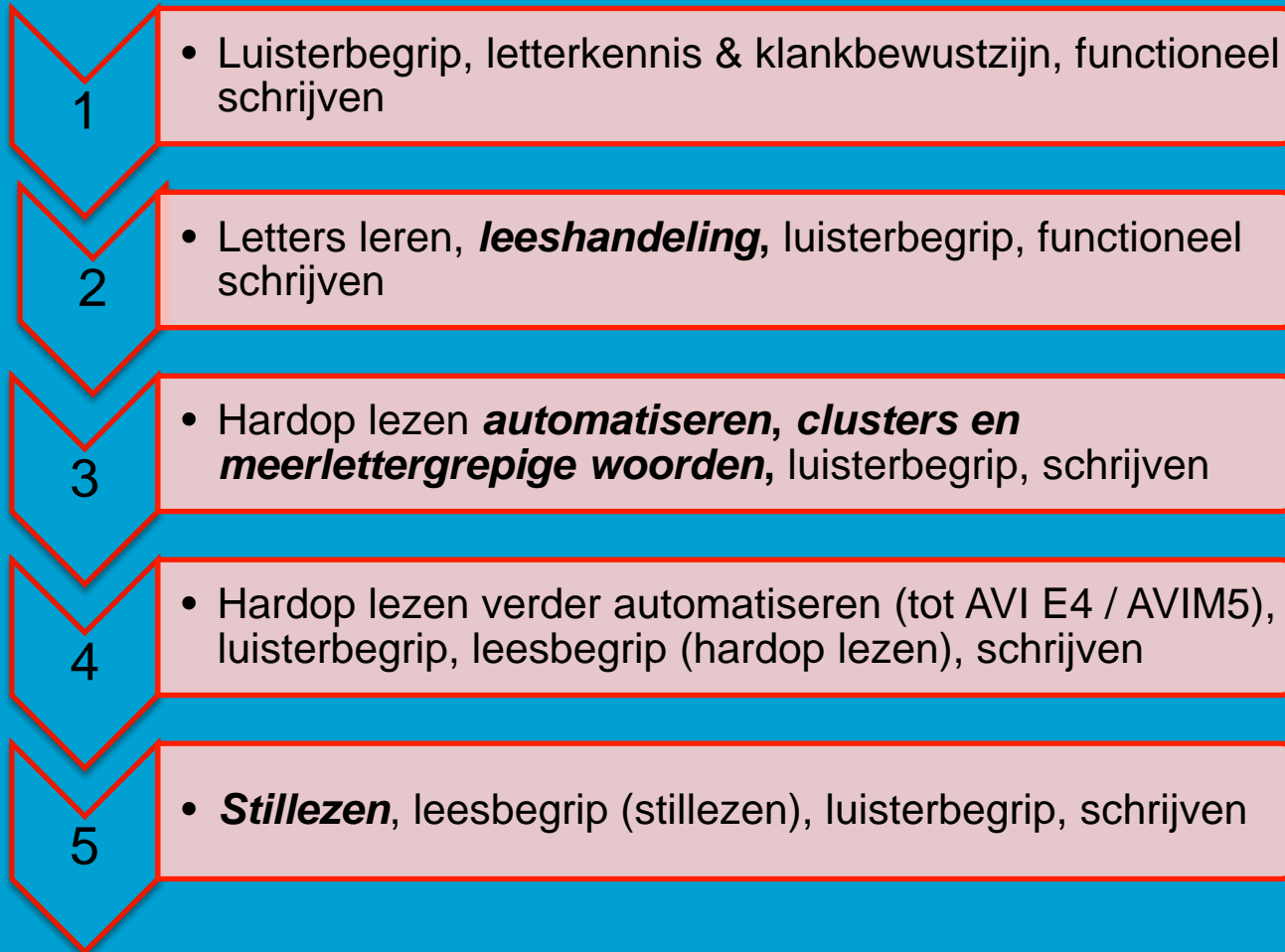
E5: stillezen 111 woorden per minuut

M6: stillezen 122 woorden per minuut

E6: stillezen 130 woorden per minuut*

* Drempelwaarde gebaseerd op protocol dyslexie vo, leerlingen met LWOO/praktijkonderwijsprognose

Leren lezen: fasen en doelen

Einddoel is vloeiend lezen

- Vloeiend lezen is de vaardigheid om een tekst correct, snel en op de juiste toon te lezen.
- Vloeiende lezers lezen teksten nauwkeurig en zonder moeite,
- zodat ze in staat zijn om al hun energie te richten op het begrijpen, interpreteren, analyseren en waarderen/beoordelen van wat ze lezen.

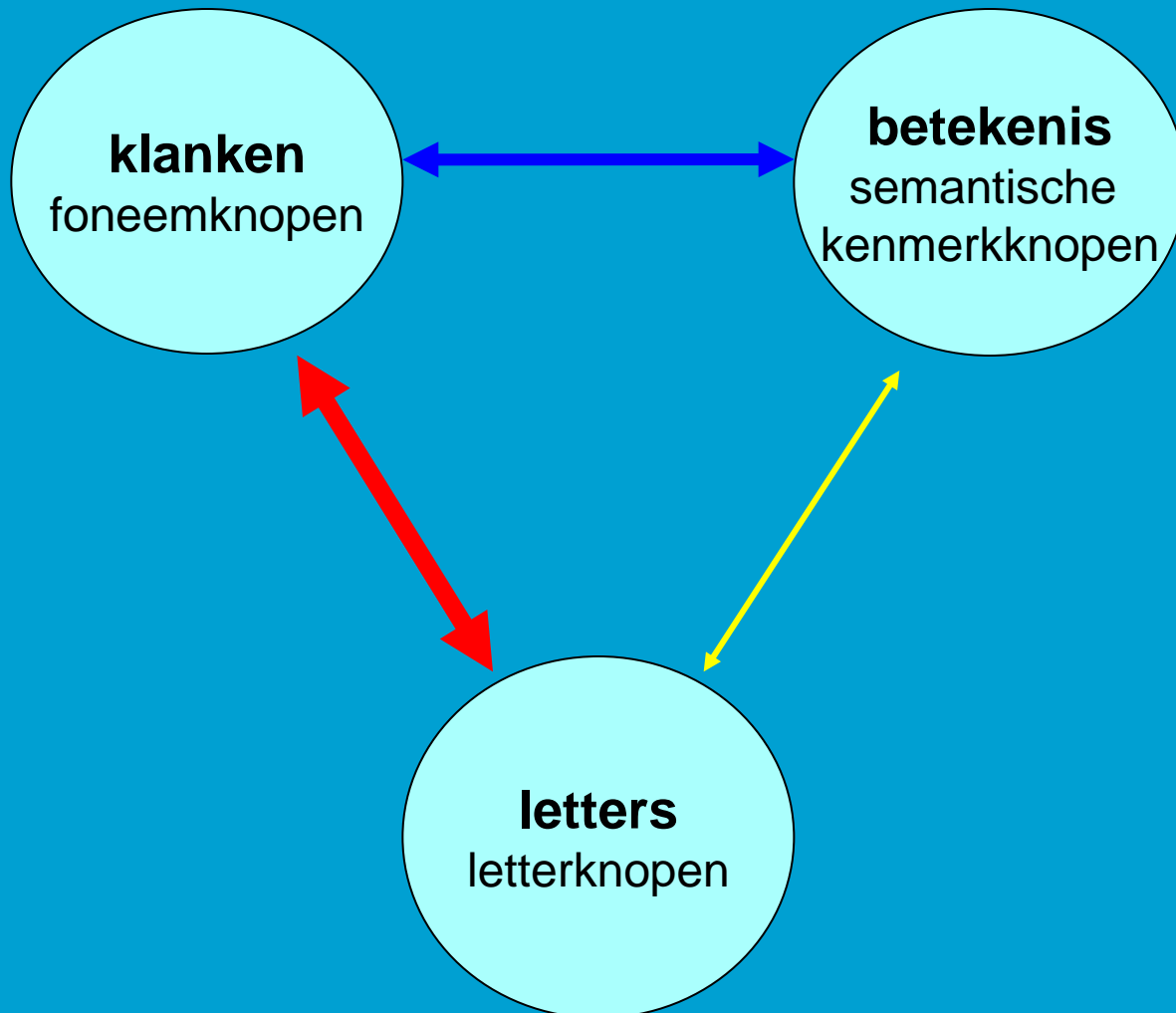
Hoe komt het dat we kunnen lezen?

- We hebben iemand nodig die model staat, ons voorleest en het ons voordoet
- Lezen is een combinatie van techniek, begrip en beleving
- Lezen leer je alleen maar door het heel veel te doen
- Als we niet meer lezen of te weinig 'leeskilometers maken' vermindert onze leesvaardigheid
- Zwakke lezers kunnen lezen met ondersteuning:
 - Digitaal (een stem die meeleeft, bijv. Browse aloud)
 - Iemand die hardop meeleeft (tutor lezen, RALFI)

Woordidentificatieproces bij normale lezers

Fonologisch coherentiemodel voor lezen en spellen (Bosman, 2003)

AIDAN CHAMBERS

‘lezers worden gemaakt door lezers’

SELECTEREN

(aanbod, beschikbaarheid, toegankelijkheid, presentatie)

**DE HELPENDE
VOLWASSENE
leraar, ouder**

LEZEN
(tijd om te lezen,
voorgelezen
worden,
voor jezelf lezen)

'Dat wil ik nog eens'
(het formele gesprek,
boekenpraatjes,
logboekje)
REAGEREN

Voorlezen

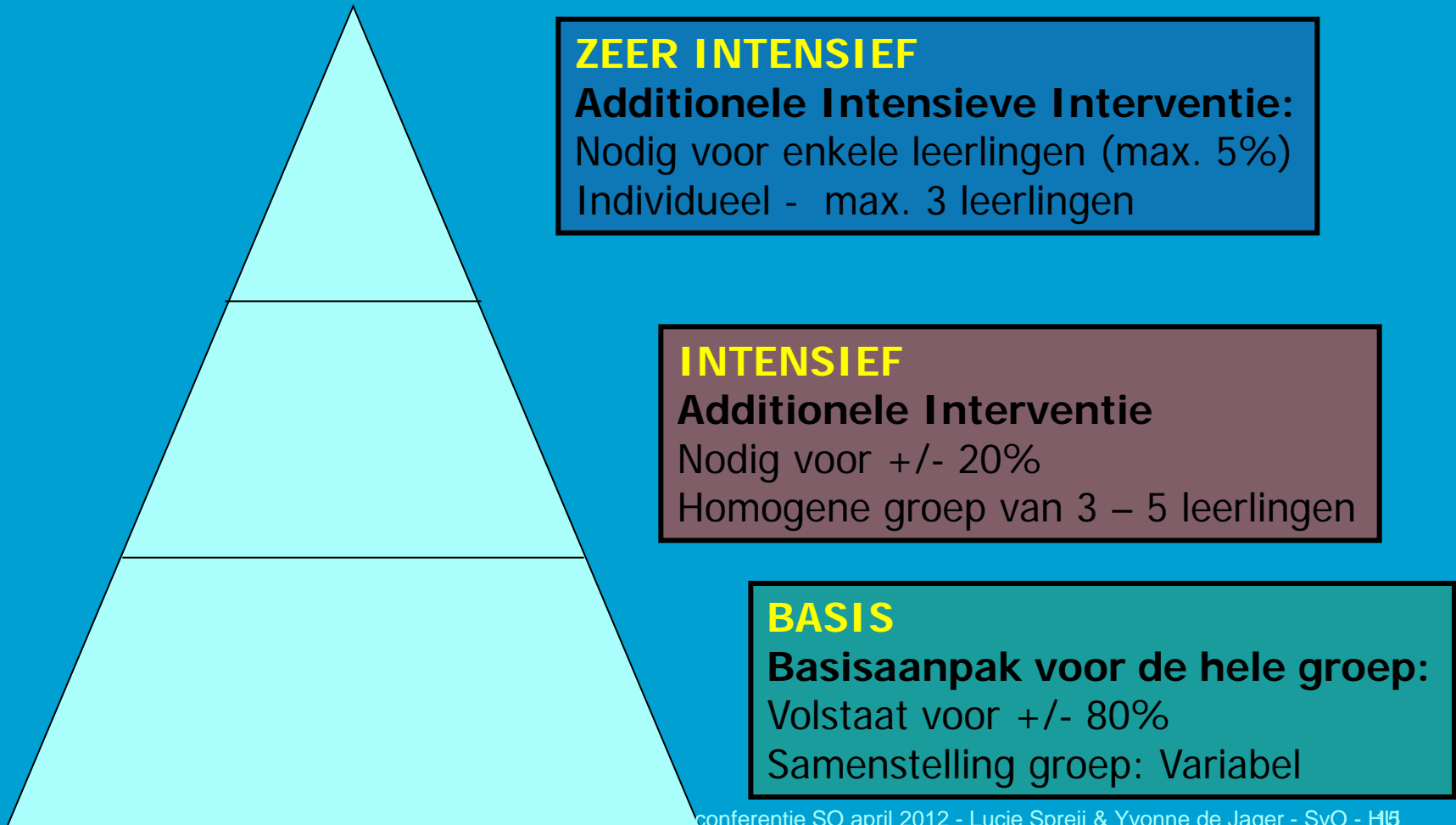
- De betekenis van voorlezen
 - “Zonder voorlezen groeien kinderen niet uit tot echte lezers”
- Belang:
 - Leren hoe het werkt
 - Het drama achter de woorden
 - Teksten die nog niet zelf gelezen kunnen worden, binnen bereik brengen van leerlingen
 - Helpen kiezen
 - Saamhorigheid

DVD: [voorlezen in het vmbo 'Pizzamaffia'](#)

Gelaagd interventiemodel

(Vaughn & Klingner, 2007)

Gelaagde aanpak voortgezet lezen

Laag 1	dagelijks Hommel	dagelijks stillezen
Laag 2	dagelijks Hommel en Ralfi (min. 4 x per week)	dagelijks stillezen en Ralfi light (min. 3 x per week)
Laag 3	dagelijks Hommel en Ralfi en Ralfi plus (3 x per week)	

LIST lesopbouw laag 1

- **Hommel** = Hardop ondersteund makkelijk lezen
 - duo-lezen: naast elkaar zittend uit één boek, om en om een (halve) bladzij, of samen hardop
 - tutor lezen
 - hardop lezen met een technisch middel
- **Stillezen** (AVI E4 of hoger, > 100 woorden stil p 25 boeken per jaar lezen
 - fluisterlezen kan overgang naar stillezen makkelijker maken

Interventies laag 2

- Preventie van leesproblemen
- Interventieprogramma's:

RALFI

Connect

- 'Dyslectische kinderen leren lezen' (Smits & Braams, 2006)
- 'Lezen is weer lezen' rapport twee jaar LIST (auteurs: Thoni Houtveen, Anneke Smits en Saskia Brokamp) te bestellen bij list.fe@hu.nl (€25 inclusief verzendkosten)

Laag 2 Hommel: RALFI

Voor welke leerlingen?

- Stagnerende lezers
- Alle leerlingen vanaf AVI E3 instructieniveau die het afgelopen half jaar minder dan 1 AVI instructieniveau vooruitgegaan zijn

RALFI

Repeated (herhaald)

Assisted (ondersteund)

Level (leefstijdsadequaat)

Feedback (positief)

Instructie en Interactie

Principes:

- RALFI altijd in combinatie met basisaanpak
- Basisaanpak vijf keer per week
- RALFI vier tot vijf keer per week als extra lees oefening (dus niet in de plaats van de gewone dagelijkse leesles!)

RALFI in het po (leraar24)

Laag 2 Stillezen: RALFI-light

- Leerlingen uit de stilleesgroep die onvoldoende vorderen en/of te snel afhaken bij het stillezen
- Ondanks de toepassing van het fluisterlezen
- Bovenop de basisaanpak
- Zeer geschikt voor anderstalige en taalzwakke leerlingen

Laag 2 Stillezen: RALFI-light

- Zoals RALFI maar zonder herhaald lezen
- Leerkracht leest eerste bladzij voor
- Leerlingen lezen deze bladzij in koor en in duo's
- Vervolgens doorgaan met de volgende bladzij
- Minimaal drie keer per week
- Boek dat de leerlingen daarna zelf verder zouden willen lezen

Laag 3: RALFI plus

- Leerlingen door wie AVI M3 is behaald of instructieniveau M3 is gelijk gebleven
- Afgelopen half jaar minder dan 1 AVI instructieniveau vooruitgegaan
- Ondanks HOMMEL en RALFI

Datamuur

- De Bertha Muller School

<http://www.berthamullerschool.nl/>

- doortoetsen tot hoogste instructieniveau en frustratieniveau

AVI-M4A	Beheersing	Instructie	Frustratie
Tijd	0-1'33" en	maximaal 1'57"	>1'57"
Fouten	0-6		

AVI-M7A	Beheersing	Instructie	Frustratie
Tijd	0-1'57" en	maximaal 2'13"	>2'13"
Fouten	0-6		

Groepsoverzichten AVI: vraag 1

- Hoeveel procent van de lln. van groep 4 of 7 is 1 beheersingsniveau vooruit gegaan?
c.q. heeft het doel behaald?

< 80 % heeft doel behaald:

- Wat kan **ik** doen om laag 1 te intensiveren?

zorgen voor effectief leesonderwijs =
klassenmanagement

Vijf T's van effectief leesonderwijs

- Time
 - 1. tijd op het rooster
 - 2. effectief gebruik van de lestijd
 - 3. tijd dat leerlingen opletten
- Texts
 - plezier - eigen boekkeuze –
 - hoge kwaliteit boeken
- Teach
 - structuur: DI model
 - voldoende ondersteuning
- Talk
 - praat over boeken tijdens en
 - na het oefenen
- Tests (vrij naar Allington, 1996)

Groepsoverzichten AVI: vraag 2

- Wat zijn de onderwijsbehoeften van deze leerlingen?
- Welke interventies?

Opdracht: leerlingen op de datamuur plaatsen

Datum	Stillezen >100 woorden per minuut	Stillezen < 100 woorden per minuut
AVI E3 of hoger beheerst voor tempo 1 of meer AVI instructieniveaus gevorderd	STILLEZEN Leerlingen:	HOMMEL Leerlingen:
AVI E3 of hoger beheerst voor tempo Geen AVI instructieniveau gevorderd	STILLEZEN + RALFI light	HOMMEL + Laag 2: RALFI
AVI M3 voor het eerst behaald of instructieniveau is gelijk gebleven		HOMMEL Laag 1: duolezen onder begeleiding leerkracht Laag 2: zelfde tekst uit laag 1 herhaald in kleine groep Laag 3: Connect woordherkenning

Do of don't?

1. Leerlingen die de leesdoelen op groepsniveau niet halen, een uur per week extra instructie- en oefentijd geven.
2. Als leesdoel stellen voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8 en in het voortgezet onderwijs: 25 boeken per jaar lezen naar eigen keuze.
3. Bij de AVI-toetsafname doortoetsen tot het hoogst instructieniveau en het frustratieniveau bereikt zijn.
4. Met zwakke lezers woordrijtjes oefenen zodat ze op de DMT beter presteren.
5. Goed leesonderwijs oefenen wat de leestoetsen meten.
6. In de klas vertellen over boeken die je als leerkracht aanspreken en er een stukje uit voorlezen.
7. Leerlingen elke dag laten stil lezen in zelfgekozen boeken in groep 6, 7 en 8 en in het vo in klas 1 t/m 3.

Do of don't?

8. Zwakke lezers hardop laten voorlezen zonder vooroefening.
9. Alle boeken en teksten in het po en in de brugklas indelen op AVI niveau.
10. Stoppen met de RALFI interventie als blijkt dat de leerling niet vordert in zijn leesontwikkeling.
11. Leerlingen een nieuw boek laten kiezen als ze het vorige boek helemaal uit hebben gelezen.
12. Zwakke of dyslectische leerlingen met het lezen ondersteunen door mee te lezen, door tutorlezen of door ICT.
13. Bij feedback geven op het lezen, alle leesfouten benoemen.
14. Als leerlingen lezen het leesgedrag van leerlingen observeren.
15. Leerlingen boekenlijsten laten bijhouden van gelezen boeken.

Bronnen voor deze presentatie

- <http://dyslexie.taalonderwijs.nl/>
- <http://www.masterplandyslexie.nl/>
- <http://www.stichtingdyslexienederland.nl/>
- <http://www.taalpilots.nl/implementatiekoffer>
- <http://www.lezen.nl/>
- <http://www.biblion.nl/?pagina=8&>

Seminarium voor Orthopedagogiek

- www.onderwijsweb.nl
- lucie.spreij@hu.nl

Bertha Muller School

- Y.Jager@auris.nl